

ISSN 2616-6798

ІНФОРМАЦІЯ --- І ПРАВО

**НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ з проблем
інформаційного права,
правової інформатики,
інформаційної і національної безпеки,
інформації в інших галузях права**

Державна наукова установа “Інститут інформації, безпеки і права
Національної академії правових наук України”

Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського
Національної академії наук України

Відкритий міжнародний університет розвитку людини “Україна”

ISSN 2616-6798

ІНФОРМАЦІЯ І ПРАВО

НАУКОВИЙ ФАХОВИЙ ЖУРНАЛ

№ 3(50)/2024

Зареєстрований Національною Радою України з питань телебачення і радіомовлення
(м. Київ, Рішення № 6, протокол № 1 від 11.01.2024 р., ідентифікатор медіа – R30-02346).

Згідно з Наказом МОН України від 02.07.20 р. № 886 (додаток 4) журнал включено до Переліку наукових фахових видань України, категорія “Б”, галузь науки - юридичні, спеціальність - 081. У журналі можуть публікуватися матеріали стосовно дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів кандидата наук, доктора філософії – Ph.D. і доктора наук у галузі юридичних наук. Друковане періодичне видання ІНФОРМАЦІЯ І ПРАВО внесене в міжнародну базу даних періодичних видань, згідно відповідного номеру ISSN, розміщується на інформаційній платформі “Наукова періодика України”, через яку здійснюється інтеграція з регіональним Реєстром DOI, Системою CrossRef, Міжнародним реєстром ORCID.

м. Київ

State Scientific Institution “Institute of Informatics, Security and Law of
National Academy of Law Sciences of Ukraine”

Vernadsky National Library of Ukraine of
National Academy of Sciences of Ukraine

Open International University of Human Development “Ukraine”

ISSN 2616-6798

INFORMATION AND LAW

SCIENTIFIC PROFESSIONAL JOURNAL

№ 3(50)/2024

Registered by the National Council of Ukraine for Television and Radio Broadcasting
(Kyiv, Decision No. 6, Protocol No. 1 dated January 11, 2024, media ID – R30-02346).

Pursuant to Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 02.07.20 № 886
(Annex 4), the journal is included in the List of scientific professional publications of Ukraine,
category “B”, branch of science - legal, specialty - 081.

The journal can publish materials related to thesis works aimed on the receipt of scientific degrees of
candidate of sciences, Doctor of Philosophy – Ph.D. and Doctor of Sciences
in the area of Juridical Science.

The printed journal INFORMATION AND LAW is included in the international database of
journal, in accordance with relevant ISSN number, is placed on the information platform “Scientific
Periodicals of Ukraine”, through which integration with the regional DOI Register, CrossRef System,
ORCID International Register is carried out.

Kyiv

УДК 002:340+316.4+338.46

Наукова рада журналу

- Пилипчук Володимир Григорович**, доктор юридичних наук, професор,
академік НАПрН України – *голова наукової ради.*
- Бebик Валерій Михайлович**, доктор політичних наук, професор – *зас. голови наукової ради.*
- Дубровіна Любов Андріївна**, доктор історичних наук, професор, член-кореспондент
НАН України – *зас. голови наукової ради.*
- Копан Олексій Володимирович**, доктор юридичних наук, професор.
- Куйбіда Василь Степанович**, доктор наук з державного управління, професор.
- Марущак Анатолій Іванович**, доктор юридичних наук, професор.
- Нор Василь Тимофійович**, доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України.
- Онiщенко Олексій Семенович**, доктор філософських наук, професор, академік НАН України.
- Петришин Олександр Віталійович**, доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України.
- Покутний Сергій Іванович**, доктор фізико-математичних наук, професор.
- Савінова Наталія Андріївна**, доктор юридичних наук, с.н.с.
- Скулиш Євген Деонізієвич**, доктор юридичних наук, професор.
- Таланчук Петро Михайлович**, доктор технічних наук, професор.
- Тихий Володимир Павлович**, доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України.
- Фурашев Володимир Миколайович**, кандидат технічних наук, доцент, с.н.с.
- Шемшученко Юрій Сергійович**, доктор юридичних наук, професор, академік НАН України.

Редакційна колегія

- Буханевич Олександр Миколайович**, доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАПрН України
– *голова редакційної колегії.*
- Брижко Валерій Михайлович**, доктор філософії з юридичних наук, с.н.с.
– *зас. голови редакційної колегії.*
- Довгань Олександр Дмитрович**, доктор юридичних наук, професор
– *зас. голови редакційної колегії.*
- Арістова Ірина Василівна**, доктор юридичних наук, професор.
- Беднарук Вальдемар**, доктор габлітований (Люблінський католицький університет, Польща).
- Беляков Костянтин Іванович**, доктор юридичних наук, професор.
- Вронська Тамара Василівна**, доктор історичних наук, с.н.с.
- Дзьобань Олександр Петрович**, доктор філософських наук, професор.
- Доронін Іван Михайлович**, доктор юридичних наук, доцент.
- Золотар Ольга Олексіївна**, доктор юридичних наук, с.н.с.
- Корж Ігор Федорович**, доктор юридичних наук, с.н.с.
- Ланде Дмитро Володимирович**, доктор технічних наук, професор.
- Настюк Василь Якович**, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України.
- Ткачук Тарас Юрійович**, доктор юридичних наук, доцент.
- Чистоклетов Леонтій Григорович**, доктор юридичних наук, професор.
- Шевчук Олександр Михайлович**, доктор юридичних наук, доцент.
- Шеффлер Томаш**, доктор філософії з юридичних наук (Вроцлавський університет, Польща).

* * * * *

UDC 002:340+316.4+338.46

The scientific council of the journal

- Pylypchuk Volodymyr**, Doctor of Juridical Science, Professor,
Academician NALS of Ukraine – *Chairman of Editorial Board*.
- Bebyk Valerii**, Doctor of Political Sciences, Professor – *Vice-chairman of Editorial Board*.
- Dubrovina Lyubov**, Doctor of Historical Sciences, Professor, Corresponding Member National
Academy of Sciences of Ukraine – *Vice-chairman of Editorial Board*.
- Furashev Volodymyr**, Candidate of Engineering Sciences, Associate Professor,
Senior researcher fellow.
- Kopan Oleksii**, Doctor of Juridical Science, Professor.
- Kuibida Vasyl**, Doctor of Administration Science, Professor.
- Marushchak Anatolii**, Doctor of Juridical Science, Professor
- Nor Vasyl**, Doctor of Juridical Science, Professor, Academician NALS of Ukraine.
- Onishchenko Oleksii**, Doctor of Philosophical Science, Professor, Academician NAN of Ukraine.
- Petryshin Oleksandr**, Doctor of Juridical Science, Professor, Academician NALS of Ukraine.
- Pokutnyi Serhii**, Doctor of Physics and Mathematics Sciences, Professor.
- Savinova Nataliia**, Doctor of Juridical Science, Senior researcher fellow.
- Shemshuchenko Yurii**, Doctor of Juridical Science, Professor, Academician NAN of Ukraine.
- Skulysh Ievhen**, Doctor of Juridical Science, Professor.
- Talanchuk Petro**, Doctor of Engineering Sciences, Professor.
- Tykhvi Volodymyr**, Doctor of Juridical Science, Professor, Academician NALS of Ukraine.

Editorial board

- Bukhanevych Oleksandr**, Doctor of Juridical Science, Professor, Corresponding Member National
Academy of Sciences of Ukraine – *Editor in Chief*.
- Bryzhko Valerii**, Doctor of Philosophy of Juridical Science, Senior researcher fellow
– *Vice-Editor*.
- Dovgan Oleksandr**, Doctor of Juridical Science, Professor – *Vice-Editor*.
- Aristova Iryna**, Doctor of Juridical Science, Professor.
- Bednaruk Waldemar**, Doctor habilitowany (Catholic University of Lublin, Poland).
- Bieliakov Konstiantyn**, Doctor of Juridical Science, Professor.
- Chistokletov Leontiy**, Doctor of Juridical Science, Professor.
- Dz'oban Oleksandr**, Doctor of Philosophical Science, Professor.
- Doronin Ivan**, Doctor of Juridical Science, Associate Professor.
- Zolotar Olga**, Doctor of Juridical Science, Senior researcher fellow.
- Korzh Ihor**, Doctor of Juridical Science, Senior researcher fellow.
- Lande Dmytro**, Doctor of Engineering Sciences, Professor.
- Nastiuk Vasyl**, Doctor of Juridical Science, Professor, Corresponding Member NALS of Ukraine.
- Tkachuk Taras**, Doctor of Juridical Science, Associate Professor.
- Shevchuk Oleksandr**, Doctor of Juridical Science, Associate Professor.
- Schaffler Tomasz**, Doctor of Philosophy of Juridical Science (University of Wroclaw, Poland).
- Vronska Tamara**, Doctor of Historical Science, Senior researcher fellow.

* * * * *

З М І С Т**Інформаційне право**

КОРЖ І.Ф. Правова сумлінність публічної влади.....	8
ДЗЬОБАНЬ О.П., ПРУДНИКОВА О.В. До питання про розуміння феномена інформації. Інформація і знання.....	18
БРИЖКО В.М. До епістемології понять “інформація”, “дані” і “знання”: правовий та нормативний аспект.....	31

Цифрова трансформація

ДУБНЯК М.В. Правові підходи в законі ЄС про штучний інтелект: досвід для України.....	40
АНДРОЩУК Г.О., ХВОСТЕНКО В.С. Цифрові інструменти визначення відомості об’єкту інтелектуальної власності (на прикладі персонажу і твору).....	54
ШАХБАЗЯН К.С. Міжнародно-правове регулювання укладання договорів про трансфер технологій та охорону прав інтелектуальної власності при міжнародному трансфері технологій.....	65
ГАЙДАЙ К. Новели законодавства Європейського Союзу щодо відповідальності постачальників посередницьких послуг у мережі Інтернет.....	71
РАДУТНИЙ О.Е. Віртуальні кримінальні посягання на статеву свободу або недоторканність у просторі Метавсесвіту.....	82

Інформаційна і національна безпека

МЕЛЬНИК Д.С., ЛЕОНОВ Б.Д. Інформаційний тероризм як загроза національній інформаційній інфраструктурі.....	99
МАЛАХОВ Г.Б. Використання кіберпростору як інструменту інформаційного тероризму.....	108
ГОРДІЄНКО С.Г., ДОРОНІН І.М. Інформаційно-правові аспекти захисту критичної інфраструктури України.....	115
ФЕДІЄНКО О.П. Міжнародні стандарти оцінки кіберстійкості.....	124
ГУРЖІЙ С.В. Тенденції застосування технологій штучного інтелекту у військово-технічній сфері.....	136
БІЛАН І.А. Глобальні ризики використання чат-ботів, керованих штучним інтелектом.....	147
АЛЕКСЕЄВА О.А. Кіберзброя: поняття, її прояви та заходи протидії.....	162
СТЕПАНОВ В.А., ГРИЩЕНКО С.М. Точка для автономного доступу до інформації в електронній комунікаційній мережі.....	170

КУДІНОВ С. Міжнародний досвід партнерства приватних компаній та спеціальних служб в інтересах забезпечення національної безпеки та його значення для України.....	176
ЯЩЕНКО В.А. Моральна відповідальність російських громадян за агресію проти України як фактор тиску на їх політичну волю.....	182
НОВІКОВА К.А. Кримінально-правові засоби за глорифікацію збройної агресії російської федерації в Україні.....	192

Інформація за іншими предметними напрямками досліджень за спеціалізаціями в галузі знань 08 – “Право”

ШАМАРА О.В. Демократичний цивільний контроль в рамках побудови військової юстиції України.....	201
ВРОНСЬКА Т.В., БЕЛАНЮК М.В. Особливості організації та діяльності військової колегії Верховного Суду СРСР під час Другої світової війни.....	211
ХОМЕНКО І.І. Правове регулювання винаходів, корисних моделей в Україні та ЄС.....	225
МАНЬГОРА В.В., МИХАЛЬЧУК Ю.О., ОЛІЙНИК В.О. Права дитини в сучасному світі: виклики та перспективи правового захисту...	236
До відома авторів	244

Наукове редагування, створення оригінал-макета та дизайн – Брижко В.М.
Граматичне коректування – Майстренко І.А. (укр., англ.).
Формат 70 x 108/16. Спосіб друку – різнографія. Ум. друк. арк. 21.6. Тираж 100 прим.
Виготовлено з оригінал-макета в друкарні ПП “Фенікс”.
65009, м. Одеса, вул. Зоопаркова, буд. 25. Свідोцтво суб’єкта видавничої справи
серія ДК № 1044 від 17.09.2002 р.

Рекомендовано до друку Вченою радою ДНУ ПБП НАПрН України, протокол № 9 від 04.09.24 р.

TABLE OF CONTENTS**Informative Law**

KORZH I. Legal integrity of public authorities.....	8
DZOBAN O., PRUDNYKOVA O. On the question of understanding the information phenomenon. Information and knowledge.....	18
BRYZHKO V. To the epistemology of the concepts “information”, “data” and “knowledge”: legal and regulatory aspect.....	31

Digital transformation

DUBNIAK M. Legal approaches in the Artificial Intelligence Act: implications for Ukraine.....	40
ANDROSHCHUK G., KHVOSTENKO V. Digital tools for determining intellectual property object notoriety (on the example of determining character and work notoriety).....	54
SHAKHBAZIAN K. International legal regulation of the conclusion of agreements on the transfer of technologies and the protection of intellectual property rights during the international transfer of technologies...	65
HAIKAI K. The novelties of the European Union legislation on the liability of Internet intermediary service providers.....	71
RADUTNIY O. Virtual criminal encroachments on sexual freedom or inviolability in the space of the Metaverse.....	82

Informative and National Safety

MELNYK D., LEONOV B. Information terrorism as a threat to the national information infrastructure.....	99
MALAKHOV H. Use of cyber space as a tool of information terrorism.....	108
GORDIENKO S., DORONIN I. Informational and legal aspects of protection of critical infrastructure of Ukraine.....	115
FEDIENKO O. International standards for cyber resilience assessment.....	124
HURZHII S. Trends in the application of artificial intelligence technologies in the military and technical sphere.....	136
BILAN I. The global risks of using chat-bots controlled by artificial intelligence.....	147
ALEKSEIEVA O. Cyber weapons: concept, its manifestations and countermeasures.....	162
STEPANOV V., HRYSHCHENKO S. Point for autonomous access to information in the electronic communications network.....	170

KUDINOV S. International experience of partnership of private companies and special services in the interests of national security and its significance for Ukraine.....	176
IASHCHENKO V. Moral responsibility of russian citizens for aggression against Ukraine as a factor of pressure on their political will.....	182
NOVIKOVA K. Criminal legal means for the glorification of the armed aggression of the russian federation in Ukraine.....	192

Information on other subject research directions by specializations in the field of knowledge 08 – “Law”

SHAMARA O. Democratic civilian control within the framework of building military justice in Ukraine.....	201
VRONSKA T., BELANYUK M. Features of the organization and activities of the military college of the supreme court of the USSR during World War ii.....	211
KHOMENKO I. Legal regulation of inventions, utility models in Ukraine and the EU.....	225
MANHORA V., MYKHALCHUK Y., OLIYNYK V. Children’s rights in the modern world: challenges and prospects of legal protection.....	236

For the consideration of authors 244

УДК 342.722

МАНЬГОРА В.В., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри права
Вінницького національного аграрного університету.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3812-3797>.

МИХАЛЬЧУК Ю.О., студентка Вінницького національного аграрного
університету.

ОЛІЙНИК В.О., здобувач ступеня магістра Вінницького національного
аграрного університету.

ПРАВА ДИТИНИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ

DOI: [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2024.3\(50\).311755](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2024.3(50).311755)

***Анотація.** В статті проведено аналіз викликів та перспектив правового захисту прав дитини в сучасному світі. Розглянуті основні проблеми, з якими стикаються діти у різних країнах, такі як насильство, дитяча праця, бойові дії та обмежений доступ до освіти та медичних послуг. Наведено приклади ефективних підходів до захисту прав дитини, зокрема створення спеціалізованих органів та розробка програм та проєктів. Окрема увага приділяється українському контексту. Пропонуються заходи для покращення ситуації з правами дитини в Україні, включаючи зміцнення законодавства та проведення освітніх кампаній. Охарактеризовано міжнародні стандарти прав дитини та інноваційні підходи до їх захисту.*

***Summary.** This research article analyzes the challenges and prospects of legal protection of children's rights in the modern world. We consider the main problems faced by children in different countries, such as violence, child labor, hostilities, and limited access to education and medical services. We provide examples of effective approaches to protecting children's rights, including the creation of specialized bodies and the development of programs and projects. We pay special attention to the Ukrainian context and suggest measures to improve the situation of children's rights in Ukraine, including strengthening legislation and conducting educational campaigns. The article describes international standards of children's rights and innovative approaches to their protection.*

Постановка проблеми. Права дитини – це основні права та свободи, які належать всім дітям без винятку. Їх прийняття та дотримання є ключовим фактором для забезпечення щасливого та повноцінного життя дитини.

Права дитини в сучасному світі є однією з головних гарантій забезпечення гідного життя та розвитку кожної дитини. Незважаючи на прогрес у сфері прав людини, дитячі права все ще залишаються під загрозою у багатьох країнах. У цій статті розглянемо виклики, з якими стикаються права дитини у різних країнах, пропозиції та ідеї покращення, а також факти, що стосуються цієї проблеми.

Війна в Україні – це трагедія для всієї країни, але найбільше страждають діти. Ця війна спричинила значні виклики для захисту прав дитини. Мільйони дітей змушені були залишити свої домівки, втратили близьких, живуть в страху та невизначеності.

Права дитини – це комплекс невід'ємних прав і свобод, які належать кожній дитині від народження. Їх захист – це не лише юридичний обов'язок, але й моральна відповідальність кожного члена суспільства.

Результати аналізу наукових публікацій. Протягом багатьох років питання захисту дітей вивчали такі українські науковці, як І. Бандурка, С. Коталейчук, Н. Крестовська, С. Несинова, Н. Оніщенко, Н. Ортинська; В. Белєвцева, О. Кривов'яз,

С. Ніколайчук, О. Турченко, В. Черновук та інші вітчизняні науковці безпосередньо зверталися до питання захисту прав дитини в умовах збройного конфлікту. Водночас реалії сьогодення вимагають фундаментального наукового перегляду та переоцінки питання захисту прав дитини, особливо в умовах воєнного стану.

Метою статті є визначення викликів та перспектив правового захисту прав дитини в сучасному світі, основних проблем щодо захисту прав дітей та шляхи забезпечення ефективного захисту прав дитини.

Виклад основного матеріалу. Сучасний світ кидає багато викликів для захисту прав дитини. До них належать:

1. У багатьох країнах світу діти стикаються з фізичним, психологічним та сексуальним насильством у межах власної сім'ї. Наприклад, за даними Центру захисту дітей, близько 1 з 7 дітей віком до 18 років стикається з жорстоким поводженням з боку їх батьків або опікунів [1].

Згідно з дослідженням, проведеним у 2021 році Українським фондом дитини, кожна п'ята дитина в Україні (20,6 %) стикається з фізичним насильством з боку батьків або інших членів сім'ї. Інші форми домашнього насильства, з якими стикаються українські діти:

- емоційне насильство - 41,9 %;
- психологічне насильство - 38,7 %;
- економічне насильство - 15,1 %;
- сексуальне насильство - 7,3 %.

Важливо зазначити, що ці цифри можуть бути занижені, адже багато випадків домашнього насильства залишаються невиявленими. За даними ЮНІСЕФ, щороку 1 мільярд дітей стають жертвами фізичного насильства [2].

2. У розвинених країнах та країнах, що розвиваються, діти можуть бути змушені працювати в небезпечних умовах замість того, щоб отримувати освіту та розвиватися. Наприклад, в Індії, де дитяча праця залишається серйозною проблемою, більшість дітей, що працюють, займаються важкою фізичною працею.

За даними Міжнародної організації праці (МОП), в Україні 152000 дітей віком від 5 до 17 років залучені до примусової праці. Це:

- 1,4 % від загальної кількості дітей у цій віковій групі;
- 4,5 % від загальної кількості людей, які зазнають примусової праці в Україні [3].

3. У деяких країнах діти мають обмежений або навіть відсутній доступ до якісної освіти через різні причини, такі як війна, конфлікти або економічна нестабільність. Наприклад, в країнах Африки, де велика частина населення живе в умовах бідності, багато дітей змушені працювати або не мають можливості ходити до школи через відсутність фінансових ресурсів.

За даними Міністерства освіти і науки України, станом на 1 грудня 2022 року:

- 594000 дітей в Україні не мають доступу до освіти через війну;
- 3000 шкіл пошкоджені або зруйновані;
- 1,5 мільйона дітей виїхали за кордон.

4. За даними ЮНІСЕФ, близько 689 мільйонів дітей у віці до 18 років живуть у бідності. Це робить їх більш вразливими до жорстокого поводження, експлуатації та нехтування. Збройні конфлікти мають руйнівний вплив на життя дітей. Вони можуть призвести до загибелі, поранення, переміщення та психологічної травми. Зміна клімату становить серйозну загрозу для життя та здоров'я дітей.

Також слід зазначити, що найбільш важливими питаннями є збройні конфлікти під час яких є вербування дітей для участі у збройному конфлікті, навіть як солдатів; розлука дітей з батьками під час збройного конфлікту; призупинення освіти.

Відомо, що відповідно до міжнародного гуманітарного права вік, з якого дитина може бути призвана до збройних сил і брати участь у бойових діях, встановлений статтею 38 Конвенції про права дитини, статтею 77 Додаткового протоколу I до Женевських конвенцій та статтею 4 Додаткового протоколу II до Женевських конвенцій – 15 років [4].

При цьому слід зазначити, що Додатковий протокол I 1977 року зобов'язує сторони конфлікту вживати всіх можливих заходів для забезпечення того, щоб діти, які не досягли 15-річного віку, не брали безпосередньої участі у військових діях [5].

На окупованій території діти віком до 15 років, вагітні жінки та матері дітей віком до семи років повинні продовжувати користуватися перевагами харчування, медичної допомоги та захисту від наслідків війни, що забезпечувалися заходами, вжитими до окупації. Це положення також передбачає обов'язок держави-окупанта сприяти функціонуванню установ, відповідальних за догляд і виховання дітей. Затримані вагітні жінки, жінки-годувальниці та діти віком до 15 років повинні отримувати додаткове харчування відповідно до їхніх фізіологічних потреб. Стаття 38 передбачає, що матері з дітьми віком до 15 і до 7 років, які належать до воюючої сторони, користуються тими ж спеціальними пільгами, що й громадяни цієї держави [6].

Україна вже десять років перебуває у стані війни, частина її території тимчасово окупована і ведуться бойові дії. Починаючи з 2014 року, українці, в тому числі діти, з Луганської, Донецької областей та Автономної Республіки Крим виїжджають зі своїх домівок у пошуках безпеки та захисту. А з 24 лютого 2022 року, після початку активних бойових дій та запровадження воєнного стану в Україні такі переміщення стали масовими та масштабними. За даними державного підприємства “Інформаційно-обчислювальний центр Міністерства соціальної політики України”, загальна кількість внутрішньо переміщених осіб (ВПО), зареєстрованих станом на 22 березня 2024 року, становила 4812614 особи, з яких 994228 – діти віком до 18 років, 376 – діти без супроводу дорослих, позбавлені батьківського піклування – 1270 дитини, 7 898 дитини з інвалідністю та 806 дітей-сиріт [7].

Діти зі статусом ВПО (далі – діти ВПО) мають права ВПО, які безпосередньо впливають зі статусу ВПО, а також загальні права дітей, передбачені Конституцією України, міжнародним правом та українськими законами і нормативно-правовими актами, зокрема Законом України “Про охорону дитинства”.

Війна в Україні спричинила необхідність реформування сфери соціального захисту, зокрема в частині забезпечення прав дітей. 1 червня 2023 року за ініціативи Міністерства соціальної політики Кабінет Міністрів прийняв три постанови.

Створення додаткового соціального захисту для дітей, які постраждали від війни. Це включає надання їм фінансової допомоги, психологічної підтримки, а також допомоги з освітою. Запобігання порушенням прав тимчасово переміщених (евакуйованих) дітей. Це передбачає посилення контролю за умовами їх проживання, харчування та навчання. Посилення контролю за поведінкою всіх суб'єктів, залучених до евакуації. Це має гарантувати, що евакуація дітей проводиться безпечно і відповідально.

Розміщення дітей у закладах, розташованих на безпечній відстані від зони бойових дій. Це включає відстань не менше 100 км. від тимчасово окупованої території та зони конфлікту, не менше 50 км. від кордону з росією та білоруссю і не менше 2 км. від

об'єктів критичної інфраструктури, а також цілодобове перебування дітей у таких закладах.

Водночас документ визначає механізм визначення повернення тимчасово переміщених (евакуйованих) дітей в Україну з об'єктів за кордоном таким чином, щоб вони могли повернутися в місцевість, де вони проживали, тільки якщо це дійсно безпечно. Закон також запровадив механізми повернення цілих груп та окремих дітей, переміщених за кордон [8].

Щоб забезпечити ефективний захист прав дитини, необхідно приймати та впроваджувати ефективне законодавство, а також забезпечувати його виконання. Деякі країни вже успішно вживають заходів для захисту прав дитини, включаючи:

Деякі країни створюють спеціалізовані органи з прав дитини, які відповідають за моніторинг та захист їх прав. Наприклад, Україна в 2011 створила посаду Уповноваженого з прав дитини, який здійснює контроль за додержанням прав дитини в країні та вживає заходів щодо їх захисту. Але, на жаль, станом на 16 листопада 2023 року посада Уповноваженого з прав дитини в Україні є вакантною.

Уряди розробляють програми та проекти, спрямовані на боротьбу з насильством над дітьми, заохочення освіти та забезпечення доступу до медичних послуг. Наприклад, програма “Child Friendly Cities” ЮНІСЕФ сприяє створенню міст, де права дитини визнаються, захищаються та дотримуються в усіх сферах міського життя.

В Україні програма “Child Friendly Cities” ЮНІСЕФ реалізується в таких містах: Київ, Львів, Дніпро, Харків, Одеса.

Ратифікація міжнародних конвенцій та угод, які стосуються прав дитини, сприяє створенню міжнародних стандартів та норм, які забезпечують захист прав дитини. Наприклад, Конвенція ООН 1989 року про права дитини визнає права кожної дитини на найвищий стандарт життя та розвитку. Ці конвенції та угоди:

- сприяють створенню міжнародних стандартів та норм;
- визначають права та свободи, які повинні бути гарантовані дітям;
- зобов'язують країни, які їх ратифікували, вживати заходів для захисту прав дітей.

Деякі країни впроваджують інноваційні підходи до захисту прав дитини, використовуючи, наприклад, технології для моніторингу та забезпечення їх безпеки. Наприклад, деякі додатки та онлайн-ресурси дозволяють дітям швидко звернутися за допомогою у разі насильства чи загрози.

У Швеції використовується система “Barnombudsmannen”, яка дозволяє дітям анонімно повідомляти про випадки насильства та жорстокого поводження.

У США використовується система “Amber Alert”, яка допомагає знаходити зниклих дітей [9].

В Україні використовується система “102”, за якою можна звернутися за допомогою у надзвичайній ситуації.

Фінляндія вважається однією з кращих країн світу за рівнем захисту прав дитини. У цій країні діти мають доступ до якісної освіти та охорони здоров'я, а також до широкого спектру соціальних послуг.

Бразилія має програму “Bolsa Família”, яка надає фінансову допомогу бідним сім'ям з дітьми.

Ці приклади демонструють різноманітність підходів до захисту прав дитини та показують, як правові механізми можуть бути використані для покращення ситуації з правами дітей по всьому світу.

Україна може зміцнити законодавство, що стосується захисту прав дитини. Наприклад, важливо удосконалити законодавство щодо боротьби з насильством над дітьми, захисту від дискримінації та забезпечення права на освіту та медичну допомогу.

Важливо зазначити, що удосконалення законодавства – це лише перший крок. Для того, щоб діти в Україні дійсно були захищені, необхідні:

- ефективна імплементація законів;
- підвищення обізнаності про права дитини;
- зміна ставлення до дітей у суспільстві.

Проведення правової освіти та інформаційних кампаній з питань прав дитини може призвести до підвищення рівня обізнаності громадськості та фахівців щодо важливості захисту прав дітей. Цільовою аудиторією таких кампаній можуть бути сім'ї, педагоги, медичні працівники та інші члени суспільства. В Україні такі кампанії можуть проводити Омбудсмени з прав дитини – це незалежний орган, який захищає права та інтереси дітей, Національна рада з питань дітей – це консультативно-дорадчий орган при Президентові України, який формує та забезпечує реалізацію державної політики у сфері захисту прав дитини, ЮНІСЕФ – це міжнародна організація, яка працює над покращенням життя дітей у всьому світі. В Україні ЮНІСЕФ співпрацює з урядом та іншими організаціями для захисту прав дітей.

Україна може зміцнити систему соціального захисту, яка б допомагала сім'ям у важкі часи та забезпечувала дітей у зоні ризику ефективними послугами та програмами [10].

Також в Україні є деякі інноваційні програми та проекти, які істотно поліпшують ситуацію з захистом прав дітей:

- національна дитяча гаряча лінія “116 111”;
- сайт “Діти війни”;
- сайт “Розвиток дитини”, на якому можна прочитати багато корисних статей [11; 12].

Уряд може зробити акцент на підвищенні ефективності механізмів моніторингу та контролю за дотриманням прав дитини, що дозволить оперативно реагувати на порушення та забезпечувати їх виправлення.

Якщо говорити про міжнародні стандарти, то слід сказати про Конвенцію ООН про права дитини, вона є найбільш ратифікованою міжнародною Конвенцією. Її прийняття у 1989 році та ратифікація понад 190 країнами свідчить про загальне визнання та підтримку прав дитини у світі. Цей документ є значним кроком вперед у захисті дітей та визнає їх як особистостей з власними правами та свободами. Конвенція охоплює широкий спектр прав, включаючи право на життя, освіту, охорону здоров'я, свободу від дискримінації та насильства [13].

Один із основних принципів Конвенції про права дитини – це право дитини на гру. Однак не всім це відомо, що гра є важливим засобом для розвитку дитини, а право на гру визнане як основне право дитини.

Багато країн мають спеціальних омбудсменів з прав дитини, які відповідають за захист та просування прав дітей. Наприклад, у Фінляндії відомий дитячий омбудсмен, який є головним захисником прав дітей у країні.

Ці факти демонструють важливість та різноманітність аспектів прав дитини, а також широкий спектр заходів, спрямованих на їх захист та забезпечення їх гідного розвитку.

Окрім Конвенції в Україні діє ряд законів, які захищають права дітей:

- Конституція України – гарантує дітям право на життя, охорону здоров'я, освіту, соціальний захист та інші права, забороняє експлуатацію дитячої праці.

- Сімейний кодекс – визначає права та обов'язки батьків та дітей, встановлює порядок усиновлення, опіки та піклування над дітьми.

- Цивільний кодекс – визначає цивільні права та обов'язки дітей, захищає майнові права дітей.

- Закон України “Про охорону дитинства” – визначає основні принципи державної політики щодо захисту прав дітей, встановлює систему органів опіки та піклування над дітьми, визначає порядок надання соціальних послуг дітям [14].

- Закон України “Про освіту” – гарантує дітям право на освіту, визначає порядок організації освітнього процесу для дітей [15].

- Закон України “Про запобігання та протидію домашньому насильству” – захищає дітей від домашнього насильства, визначає порядок надання допомоги дітям, які постраждали від домашнього насильства [16].

- Кодекс України про адміністративні правопорушення – встановлює відповідальність за порушення прав дітей.

- Кримінальний кодекс України – встановлює відповідальність за злочини проти дітей.

Важливо зазначити, що це не повний перелік законів, які захищають права дітей в Україні.

Висновки.

Права дитини залишаються однією з найбільш важливих галузей прав людини. Для забезпечення їх ефективного захисту необхідно посилення законодавства, зміцнення механізмів контролю та впровадження інноваційних підходів. Україна має потенціал для покращення ситуації з правами дитини шляхом активного співробітництва з міжнародними організаціями та впровадженням передових практик з інших країн.

Права дитини – це не просто гасло, а життєво важлива основа для розвитку та процвітання будь-якого суспільства.

Діти – це наше майбутнє, і захист їхніх прав – це інвестиція в це майбутнє.

Україна, як і багато інших країн світу, стикається з численними викликами у цій сфері.

Війна в Україні значно загострила проблему захисту прав дитини. Мільйони дітей втратили домівки, змушені жити в страху, не мають доступу до освіти та медичної допомоги, стали жертвами насильства.

Ми всі повинні зробити все можливе, перемогти у війні, щоб захистити права дітей, дати їм шанс на щасливе та мирне життя. Це наш спільний обов'язок перед майбутнім України.

Незважаючи на значні кроки, зроблені за останні роки, все ще багато дітей залишаються вразливими до жорстокого поводження, зневаги, експлуатації та інших порушень їхніх прав.

Для забезпечення ефективного захисту прав дитини необхідний комплексний та системний підхід, який включатиме:

Вдосконалення законодавства:

- перегляд та оновлення законодавчої бази з урахуванням останніх міжнародних стандартів;

- забезпечення ефективного та неупередженого розслідування випадків порушення прав дитини;

- притягнення до відповідальності винних у таких порушеннях.

Зміцнення механізмів контролю:

- створення незалежних та ефективних інституцій омбудсмена з прав дитини;
- забезпечення дієвого контролю за діяльністю органів опіки та піклування;
- підвищення кваліфікації фахівців, які працюють з дітьми.

Впровадження інноваційних підходів:

- використання нових технологій для захисту дітей;
- залучення дітей та молоді до процесів прийняття рішень, що стосуються їхніх прав;
- проведення інформаційних кампаній та підвищення обізнаності про права дитини.

Також Україна за останні роки внесла багато змін до законодавства яке стосується дітей:

1. Закон України “Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення захисту прав дітей”.

2. Закон України “Про внесення змін до деяких законів України щодо запобігання та протидії булінгу (цькуванню)”.

Україна має значний потенціал для покращення ситуації з правами дитини. Активне співробітництво з міжнародними організаціями, такими як ЮНІСЕФ, Рада Європи та ООН, може допомогти Україні впровадити передові практики з інших країн.

Важливо пам’ятати, що захист прав дитини – це не лише відповідальність держави, а й спільна справа всього суспільства.

Кожен з нас може зробити свій внесок, щоб створити безпечне та сприятливе середовище для дітей, де вони зможуть реалізувати свій потенціал та жити щасливим життям.

Використана література

1. Центр захисту дітей “Наші діти”: ourkids.eu. URL: <https://ourkids.eu> (дата звернення: 23.06.2024).

2. В Україні за телефонним номером 1547 цілодобово та безкоштовно діє “Гаряча лінія” з протидії торгівлі людьми, запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей. – (Урядовий контактний центр). URL: <https://uks.gov.ua/v-ukrayini-za-telefonnum-1547> (дата звернення: 16.06.2024).

3. Проблема дитячої праці залишається актуальною. – (Центр громадянських свобод). URL: <https://ccl.org.ua/news/problema-dytyachoyi-praczi-zalyshayetsya-aktualnoyu> (дата звернення: 16.06.2024).

4. Додатковий Протокол II до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру: ООН від 8 червня 1977 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/995_200 (дата звернення: 23.06.2024).

5. Додатковий Протокол I до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів: ООН від від 8 червня 1977 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/995_199 (дата звернення: 23.06.2024).

6. Про захист цивільного населення під час війни: Конвенція ООН від 12 серпня 1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/995_154 (дата звернення: 23.03.2024).

7. Державне підприємство “Інформаційно-обчислювальний центр”. URL: <https://www.ioc.gov.ua/dashboardVpro> (дата звернення: 23.06.2024).

8. Інформаційне агентство Армія Inform. URL: <https://armyinform.com.ua/2023/06/05/uryad-uhvalyv-postanovu-dlya-zahystu-prav-ditej> (дата звернення: 23.06.2024).

9. AMBER Alert – соціальні мережі допомагають шукати викрадених дітей в Україні. ПОЛІЦІЯ ОХОРОНИ. URL: <https://securitypolice.com.ua/index.php/novyny2/amber-alert-sotsialni-merezhi-dopomagayut-shukati-vikradenikh-ditej-v-ukrajini> (дата звернення: 16.06.2024).

10. Міністерство соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/main/Proministerstvo.html> (дата звернення: 16.06.2024).

11. Діти війни. URL: <https://childrenofwar.gov.ua> (дата звернення: 16.03.2024).

12. Розвиток дитини та статті як розвивати дитину. – (Сайт для розумних батьків). URL: <https://childdevelop.com.ua/articles> (дата звернення: 16.06.2024).

13. Про права дитини: Конвенція ООН від 20 листопада 1989 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/995_021 (дата звернення: 16.06.2024).

14. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.01 р. № 2402-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2402-14> (дата звернення: 16.06.2024).

15. Про освіту: Закон України від 05.09.17 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2145-19> (дата звернення: 16.06.2024).

16. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.17 р. № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2229-19> (дата звернення: 16.06.2024).

~~~~~ * * * ~~~~~